

Hou'eiki fafine mo e Sifilia

Ko e Sifilia ko ha mahaki pipihi fakatu'utamaki pea 'oku faka'a'au ke tokolahi ange 'a e kau fefine 'i 'Aositelelia kuo nau mo'ua ai. Ako ke toe 'ilo lahi ange ki he sifilia pea mo e founa te ke lava ke malu'i koe.

Ko e Sifilia ko ha mahaki fakatu'utamaki tufaki holo 'i he mohe fakamali (STI) 'a ia 'oku pipihi mei he taha ki he taha lolotonga 'o 'ena mohe fakamali.

Kuo faka'a'au foki ke toe tokolahi 'aupito ange 'a e kakai fefine mei he ta'u 15 ki he 44 kuo nau mo'ua ai.

'I he vaha'a ta'u 'o e 2016 mo e 2022 ne hiki hake 'a e tupu 'o e kakai fefine ma'u 'e he mahaki sifilia ta'u 15 ki he 44 'i he ngaahi ta'u ni 'aki ha peseti 'e 158 'i 'Aositelelia.

'Oku ala lava pe ia ke 'ikai ha'o misi 'au 'oku ke mo'ua 'i he sifilia

'Oku ala lava pe ia ke 'ikai ongo'i 'e he tokolahi ia 'oku nau puke pe ongo'i 'oku nau puke 'i he sifilia. 'Oku malava pe ke ke mo'ua 'i he sifilia pea ke paasi atu ki ho hoa lolotonga 'oku 'ikai ha'o 'ilo ki ai.

'Oku mau fokotu'u atu koe mo ho hoa 'oku mo nonofo fakamali ke mo toutou fai ha sivi STI kakato neongo pe 'oku 'ikai ke mo ongo'i ha fa'ahinga faka'ilonga.

Kapau leva te ke 'ilo kuo ke mo'ua 'i he sifilia, tala ke 'ilo 'e ho hoa koe'uhi ke nau 'alu foki mo kinautolu 'o sivi pea faito'o. 'E ta'ofi ai heni 'a e toe fakapipihi mai kiate koe 'a e sifilia pe ko 'ene mafola atu ki ha toe ni'ihiki kehe.

'Oku kehekehe pe 'a e ngaahi faka'ilonga 'o e sifilia mei he taha ki he taha

Kapau te ke ma'u 'a e sifilia, ko e 'uluaki faka'ilonga ko ha'o ma'u ha ngaahi mata'ipala pe veli 'i ho fakatangata/ fakafefine, mata'i tungaiku pea mo ho ngutu.

Pea 'e faifai pe 'o fakalalahi 'a e 'asi mai 'o ha toe ngaahi me'a kehe:

- Ngaahi veli
- Ngaahi mahaki kili kehekehe
- Fepulopulasi/fetengetenga'i 'i ho ngaahi hokotanga hui
- Ngangana 'o e la'i'ulu
- Felangaaki ho uoua mo e ngaahi hokotanga hui
- langa'ulu
- Tavaivaia

Pea ka 'ikia ke fai leva hano faito'o, 'e lava 'e he sifilia ke he fakatupu 'a e:

- Mahaki'ia 'o e 'uto
- Mole 'a e manatu
- Ta'e'aonga 'a e ma'ama'a mo he mafu
- Kui 'a e mata
- Mole 'a e mo'ui

*Australian Department of Health and Aged Care, (2023), National Notifiable Disease Surveillance System. Available at <https://nindss.health.gov.au/pbi-dashboard>

Hou'eiki fafine mo e Sifilia

Fakapipihi 'a e sifilia ki ha'o pepe'e 'a ia 'e iku fakatu'utamaki 'aupito

Kapau leva 'oku ke mo'ua 'i he sifilia mo ke feitama, 'oku lava pe ke pihia 'o ho'o pepe'e 'i he mahaki pipihi ni kimu'a hano fanau'i mai.

'Oku 'iloa 'eni ko e sifilia mei manava pea 'oku ne lava ke fakatupunga 'a e:

- tamatoo
- malolo e pepe'e te'eki fa'ele'i
- fanau'i ta'ehoko
- too lalo e pauni 'o e ki'i pepe'e
- mole mo'ui 'a e ki'i pepe'e hili pe ha ki'i taimi nounou hono fanau'i

Ko e sifilia mei manava 'oku ne lava 'o fakatupunga 'a e uesia 'o e 'atamai 'o e pepe'e pe ko ha fa'ahinga uesia kovi 'o hano 'okani 'o e sino 'o pepe'e. 'Oku lava ke uesia foki ai 'a 'ene tupu mo e fakalakalaka 'o e mo'ui 'o hono sino.

'Oku 'i ai 'a e fanga ki'i pepe'e ia 'e ni'hi 'e 'ikai pe ke 'ilonga pe 'e 'asi lava ha fa'ahinga palopalema ia kae toki 'asi ia kuo nau ki'i lahilahi hake pea toki iku ai ki hano toki ma'u kuo tomui.

Ko hono fai ko ia 'o hano toutou sivi 'e ha toketa 'e ala tokoni lahi atu

'Oku mau fokotu'u atu ke ke toutou fai 'a e sivi STI kakato-neongo pe 'oku 'ikai te ke ongo'i pe fakatokanga'i ha fa'ahinga faka'ilonga pea tautautefito foki kapau kuo ke feitama pe palani ke ke ma'u fanau.

Ko e sivi sifilia ko ha sivi mahu'inga ia 'i he ngaahi sivi feitama angamaheni.

Kuo pau ke sivi'i koe 'ikai toe si'i hifo 'i ha sivi 'e 2 lolotonga ko ia 'a ho'o feitama ke fakapapau'i pe 'oku malu'i mei he hoko 'o ha sifilia mei manava. 'Oku hoko foki 'eni tupu mei he tupu tokolahi 'a e ma'u 'a e sifilia 'i he komiuniti. 'E ala toe fai foki hao sivi sifilia makehe 'o kapau 'oku ma'olunga 'a e 'amanaki 'oku ke mo'ua he mahaki ni.

'Ahi ki ho'o toketa, ma'uli pe ki ho'o sevesi tauhi 'o e fa'e mo e fanau ke fai hao sivi STI kakato, 'o kau ai hao sivi sifilia.

Ko hono faito'o

Ko hono faito'o 'o e sifilia 'oku faingofua 'aupito. Ko e faito'o (taimi lahi ko hao ngaahi huhu) 'a ia te ne tamate'i 'a e mahaki ni pea 'oku malu 'aupito pe kiate koe mo ho'o pepe'e.

'E fiema'u koe ke fai hao sivi toto hili ko ia 'a e kakato 'o ho faito'o ke fakapapau'i pe ne ngaue

'E lava pe 'e ho'o toketa pe ko e kau 'ofisa mo'ui sipesalisi 'i he feohi fakamali ke nau faito'o koe mo muimui'i

'E anga fefe hano ta'ofi 'o e sifilia

Ko e founga lelei taha pe ke ta'ofi e mahaki sifilia ko e ngaue'aki 'a e founga mohe malu:

- Ngaue'aki ma'u pe ha konitomu 'i ha'o mohe mo ha taha fo'ou pea mo ha me'a fakahekeheke 'oku malu (fakatata, vai pe ko he kilimi silikoni).
- Fakamama'o mei he mohe fakamali mo ha taha 'oku ne ma'u ha ngaahi veli pe pala 'i hono fakatangata/ fakafefine, mata'i tungaiku pe ngutu.
- Fai ma'u pe ha'o sivi STI kakato 'o kau foki ai 'a e sifilia.
- Mahu'inga foki ke toutou sivi mo ho ngaahi hoa mohe fakamali (pea faito'o) ke ta'ofi 'a e sifilia 'ene toe fakapipihi mai kiate koe pea mo e ni'hi kehe foki.
- Kapau 'oku ke ki'i ongo'i faingata'a'ia ke fetu'utaki ki ho hoa mohe fakamali, 'e lava pe ke ke hu hifo ki he www.letthemknow.org.au ke ma'u ha fale'i pe talanoa ki ho'o GP (toketa fakafamili) pe ko ha sevesi ki he mo'uilelei.

Sikeeni 'a e kouti QR ke ma'u ha toe ngaahi fakamatala lahi ange ki he sifilia.